

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

XI. An ex vi dicti iuris communis liceat transitus ad Religionem, æquè vel
minus strictam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

hilominus oppositam censo securiorem, & omnino seruandam. Itaque ab illo Prælato petenda est facultas ad quem familia negotia secundum mores, & statuta religionis pertinent. Ratio est, quia supposita tali institutione, & limitatione iurisdictionis, proximus Prælatus quoad hoc negotium non est Prælatus, & ideo petenda est licentia ab illo Prælato, qui in tali negotio ius Prælationis habet. Unde per hoc non derogatur iuri communi, sed propter mutationem quæ fit veluti ex parte materię ipsiusmet commune ius applicatur diuersis Prælatibus, iuxta varia instituta religionum. nam in dicto c. licet. non dicitur satis esse petere licentiam à Prælato conuentuali, sed simpliciter à Prælato, quod est iuxta materiam subiectam intelligendum, de Prælato ad quem licentia illa pertinet, & confirmatur ex ratione eiusdem textus, ne obedientia contemni videatur. Nam ad hoc necessarium est, ut unicuique Prælato religionis seruetur obedientia, in his quæ ad illum pertinent, iuxta institutum religionis. Denique licentia hæc non præcipitur postulari propter solam exteriorem ceremoniam, sed etiam, ut intentio, & zelus religiosi, qui mutationem appetit, possit prudenter examinari, & per iudicium Superioris dirigi quoad fieri possit. Et ideo monet Syluester supra, & rectè, mea sententia, si post petitam licentiam Prælatus differat responsum, donec de re cogitet, & consulat, & à Deo etiam lumen petat, subditum teneri ad expectandum cõuenienti tempore, ergo quamuis consensus Prælati necessarius non sit, nihilominus meritò potest reseruari hæc licentia superiori Prælato, cuius iudicium, & consilium pluris æstimari solet; neque illa mora debet subdito iniuriõsa, vel onerosa videri, quia pro tam graui negotio non potest esse nimia, & ipse tenetur, ut dixi, tempus sufficiens ad prudentem consultationem concedere, & in tali religione saltem per modum consultationis ille recursus iudicatur moraliter necessarius.

XXXI. *Responso posteriori partu huius quæstio dubio de seruandis in petenda licentia ad transitum.*

hac facultate petenda, qui per hæc verba explicatur in dicto cap. licet. Debet cum humilitate, & puritate licentiam postulare, id est, cum reuerentia Superiori debita, & veram causam, ac motuum suæ deliberationis Prælato proponendo. nam primum pertinet ad humilitatem, secundum ad puritatem. Unde contra priorem conditionem, raro peccabitur grauius, si dux conditiones seruentur; vna, ut licentia petatur ante omnem mutationem, seu egressum è monasterio; alia, ut ab eo Prælato, & modo quo iuxta institutum & morem religionis peti debet, postuletur. Solum in hoc dubitari potest an sit necessarium semper licentiam postulare intra monasterium ad excusandam culpam grauem, ut v.g. Si Religiosus esset absens à Monasterio cum legitima facultate, & inde petat facultatem per scriptum, an satisfaciatur suæ obligationi, ita ut si denegetur, possit tuta conscientia propositum suum exequi, videatur enim satisfecisse, quia etiam per literas potest humiliter, & cum puritate postulare, & ius non postulat, ut licentia petatur coram, seu in præsentia Prælati; item quia si petenda sit à Prouinciali, sufficit per literas postulare, & si neget, vel etiam si non respondeat, (sentit Syluest. supra) non tenetur subditus amplius expectare. Item quia supra numero 26. dicebamus, qui iam receptus est in alio monasterio, licet non seruato debito ordine, satisfacere petendo licentiam per nuntium, vel per literas ad profectendum; ergo quod illi licet præcedente culpa, licebit alteri per aliam occasionem, in qua culpa non præcessit. Nihilominus existimo, si Prælatus nolit esse conuentus tali petitione licentiæ, de se non sufficeret, nec posse subditum sine culpa statim transire inuito Prælato, sed teneri redire ad pro-

Quomodo violatur prior modus non petendo coram.

prium monasterium, & inde debito modo ac ordine egredi, vel negotium tractare. Ratio est, quia ille modus petendi facultatem est contra ius quod Prælatus habet, ut subditus ad suam obedientiam, seu potestatem redeat. Item quia petendo illo modo facultatem videtur decipi & contemni Prælatus, & ita non satisfieri illi præcepto. Hæc autè obligatio intelligitur per se loquendo. nam si graue aliquod periculum vel impedimentum timeretur, posset inde honestari, & sufficiens reputari petitio talis facultatis; & hæc ratio locum habet quotiescunque res non est integra, sed status mutatio inchoata est, per receptionem alterius habitus, tunc enim non potest reditus fieri sine magno incommodo, & ideo existimo tunc in conscientia excusari, etiam si culpa sua in eo statu se constituerit. Licet ergo seruanda est illa conditio, quoad fieri possit iuxta occurrentes circumstantias.

Altera verò conditio, quæ puritatem requirit in postulanda licentia, maxime violabitur, si quis in-
gat se procurare transitum, ex affectu maioris perfectionis, cum re vera ex alia humana causa moueatur, in qua deceptione non credo excusari culpam grauem, quia si Prælatus totius causæ veram notitiam haberet, non teneretur petitam facultatem concedere; & ipso denegante iuste, non posset subditus licetè transire, quia tunc solum hoc licet, quando Prælatus iniuste negat, ut diximus. Sic ergo in petitione cuiuscunque gratiæ, vel dispensationis necessaria est vera narratio ne gratia fiat surreptitia, & nulla, ita in præsentī necesse est, ut hæc licentia cum puritate, id est, pura veritate petatur; alioquin talis licentia etiam ut petita, erit surreptitia, & ideo non sufficit ad excusandam culpam, quamuis non irritet actum postea subsequutum, quia talis licentia, non est de substantia eius, ut diximus num. 22.

CAPVT XI.

An ex vi prædicti iuris communis liceat transire ad religionem aque, vel minus strictam.

VLterius verò inquirendum superest, de hoc transitu ex vi iuris communis, ut loquimur, an possit Prælatus religionis ex iure communi, dare facultatem transire ad religionem æqualem vel laxiorem. Quod ad primam partem attinet, certum est non posse transitum ad religionem æqualem vel laxiorem, si Religioso sine facultate non solum petita, sed iam etiam obrenta, quia ex natura rei hoc necessarium est, ut supra cap. 9. ostendi, & ius Canonicum non id concedit, quia solum de arctiore religione loquitur, quando vult licentiam petita sufficere. Ex quo sequitur necessarium esse hanc licentiam postulare ab illo Prælato, qui possit illam concedere, quia alius nihil operaretur licentia ab alio ostensa. Præterea indubitatum est, posse Pontificem hanc licentiam dare, ut à fortiori constabit ex dicendis in sequenti dubio.

Solum ergo superest difficultas de Prælati inferioribus, circa quod multi sentiunt posse Abbates seu Prælatos religionis hanc licentiam dare. Ita sentit Glossa in cap. non est. de regular. & in cap. cum si. gula. de præbend. in 6. Sequitur Panormit. dist. cap. non est. numero 6. Addit verò cautius esse habere dispensationem Episcopi, cum Innocent. in cap. finali de renunciatione. Sed videtur nihil referre considerato præsentī vñ Ecclesiæ, quod de Episcopo, vel de Prælato religionis habente iurisdictionem quasi Episcopalem loquamur. Nam si religiosi sunt exempti, Episcopus non potest talem licentiam

Resolutio
affirm. de
p. l. i. s. s. s.

licentiam dare, cum nullam in eos potestatem habeat, in his quæ spectant ad ordinarium regimen eorum: si verò loquamur de monasteriis subiectis Episcopo, ipse ibi est quasi proprius Prælatus, & id eo eadem erit de illo ratio. Oportet tamen advertere in Monasteriis virorum subditis Episcopis, dari proprium Prælatum regularem, scilicet Abbatem, vel Priorem, ad quem comparatur Episcopus, sicut in religionibus exemptis comparatur Provincialis ad conventuales Prælatos. Omnes ergo tanquam manifestum supponunt Prælatum superiorem, id est, Episcopum, vel Provinciale posse hanc licentiam dare respectu. Ratio autem est, quia in hoc transitu duo sunt, vnum est commutatio votorum, quatenus ad Deum obligant, & hæc ordinaria potestatis potest, ad quolibet fieri, ut nunc supponimus; aliud est alienatio, & quasi abscissio cuiusdam membri ab hoc corpore religioso; ergo quoad hoc habet etiam potestatem huiusmodi Prælatus, quia hoc pertinet ad ordinarium regimen religionis, & nullibi invenitur Papæ reservatum.

III. Difficultas verò est, an solus Abbas sine Episcopo etiam si supponatur illi subiectus, vel nunc, sine Generali, aut Provinciali cui est subiectus, possit talem licentiam dare, & in hoc sensu videtur id negare Innocentius dicto cap. ultimo de renuntiatione num. 2. citans cap. qui vere 16. quæst. 1. ubi dicitur Monachos debere esse subiectos Episcopo permanentes in locis in quibus semel se Deo deuoverunt. Panormitanus ergo non putat esse licentiam Episcopi necessariam, licet securius iudicet illam postulare. Nauarrus autem comment. 4. de regular. numero 10. simpliciter affirmat sufficere licentiâ Prælati Minoris, per quem Abbatem, & quemlibet alium Prælatum intelligit, iuxta quam opinionem consequenter dicendum est in religionibus exemptis non requiri licentiâ Provincialis ex vi iuris communis. Præcipuum fundamentum sumitur ex cap. statim 12. quæst. 3. ibi, sine patris, & totius congregationis permissione, &c. ex quo in primis solum sumitur argumentum à contrario, & præterea iuxta illam lectionem Prælatus solus, sine conventu non potest illam licentiam dare. Potest verò eadem sententia probari ex dicto capitulo non est. de regular. ibi, sine licentiâ Abbatis suorum. nam clare ibi supponitur cum licentiâ posse transire, ergo maxime ad æqualem. Veruntamen qui existimant ibi prohiberi transitum sine licentiâ ad quancunque arctiorem, respondere possunt illud solum intelligi de transitu ad arctiorem, ut scilicet cum licentiâ Abbatis fieri possit, ad aliam verò non arctiorem nullo modo.

IV. Quare non videtur hæc sententia positivè, ut sic dicam, satis ex iure conuinci, quod etiam Nauarrus sensit. Existimo tamen sufficiens fundamentum esse, quod non inueniatur in iure prohibitum Abbati, quominus possit hanc licentiam dare; atque adeo eo ipso quod non reservatur esse cõcessam, quasi ordinario munere. Assumptum patet, quia in dicto cap. qui vere, neque agitur de transitu ad aliâ religionem, sed ad ministeria Clericorum in Ecclesiis exercenda, quod tunc nõ permittebatur Monachis, nisi iussu Episcoporum, nec negatur Monachos esse subiectos Abbatibus, quoad ea quæ pertinent ad eorum iurisdictionem, licet affirmetur debere esse subiectos Episcopis. Ex quo ad summum sequitur, contradicente Episcopo non posse Abbatem licentiam hanc dare, sicut nec potest localis Prælatus exemptus, contradicente Provinciali, illam dare, quia est superior Prælatus. Quod autem sit per se necessarium petere & obtinere licentiâ ab Episcopo, inde non probatur, quia licet ipse superior sit, nihilominus Abbas habet suam ordinariam iurisdictionem.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Altera verò pars, seu illatio, nimirum si hoc non est prohibitum esse concessum Abbati, probatur primò, quia supra ostensum est iure communi apud illum esse totam monasterij potestatem. Secundò declaratur in hunc modum, quia ad hanc licentiâ, non tam est necessaria potestas iurisdictionis, quam administratiua bonorum monasterij, & quasi dominatiua in personas eius. Hæc autem potestas est in Prælato, vel solo, regulariter loquendo, vel simul cum conventu in casibus in iure, vel in regula expressis, ut supra ostensum est; Ergo talis est potestas ad hanc facultatem concedendam. Maior patet, quia ex vi commutationis votorum non est necessaria iurisdicção, cum sit in æquale iuxta receptam doctrinam, vel licet secundum quosdam necessaria sit, minima sufficit vel solius Confessoris. Ad reliquum autem sufficit ut religio cedat iuri, quod habet in talem personam, quod potest facere Prælatus per potestatem administratiuam, quam à religione habet, & eodem modo potest cedere obedientiæ sibi, & suis superioribus debet; ergo nihil aliud necessarium est. Vnde existimo antiquos Abbates habuisse hanc potestatem etiam quando Clerici non erant, nec propriam iurisdictionem Ecclesiasticam habebant. Nunc verò erit in his Prælatis hæc potestas si per propriam regulam, vel constitutiones non sit ablata, facili enim id fieri potest, cum ius commune positivè non resistat, sed solum non assit, seu non prohibeat; & eadem ratione existimo posse facile Episcopos in Monasteriis sibi subiectis hanc facultatem sibi reservare.

Explicandum solum superest an sit necessaria iusta causa, ut talis facultas, vel validè, vel licitè debeat. In quo aliter de Summo Pontifice, aliter de inferioribus loquendum est. nam si Summus Pontifex talem facultatem concedat, etiam sine causa valida est, quia nullam inuoluit dispensationem in voto, sed meram commutationem in æquale, quæ sine causa facta valida est. Aliunde verò peculiaris obligatio personæ ad talem religionem, in particulari, est solum ex humana institutione, quæ pendet ex voluntate Pontificis; ergo, si ipse illam auferat, vel licentiâ det commutandi illam in aliam, factum tenebit etiam si absque causa fiat; nam dispensatio in iure humano data à supremo Principe, etiam sine causa valida est. Dices, illud non tantum esse dispensari in iure, quatenus ius legem significat, sed esse tollere alicui ius suum, prout ius dominium & actionem significat, quia religio habet ius acquisitum, & dominium in talem personam, quo priuatur per translationem eius. Quamuis autem hoc ius media institutione humana acquisitum sit, tamen postquam est acquisitum, non videtur posse à Pontifice auferri validè pro sua tantum voluntate sine iusta causa, quia non est dominus omnium iurium religionis, sed fidelis dispensator, & prudens. Sicut non posset sine causa auferre ab vna religione omnia temporalia bona, & conferre alteri, nec factum teneret, quia esset contra iustitiam commutatiuam; ergo à fortiori idem dicendum est de persona, quia non minus habet religio dominium suarum personarum, quam aliorum bonorum, & magis videtur laxè per priuationem personarum, quàm bonorum.

Respondeo, Pontificem esse supremum Prælatum cuiuscunque religionis, & ratione huius supremæ potestatis posse eximere quemcunque religionis ab obedientia inferiorum Prælatorum, & sibi reservare, quod factum erit validum, etiam si absque vlla causa ob solam beneuolentiam, vel gratiâ talis personæ fiat, & ita potest priuare religionem omni iure fruendi, vel vtendi tali persona, in quo non facit illi iniuriam, quia vtitur iure suo. Eodem ergo iure vtitur, quando dat facultatem transgredi

ad aliam religionem, nam sicut sibi referuare potest, ita etiam potest concedere, ut mediis Prælati alterius religionis promissam obedientiam seruet. Denique, quamuis per professionem persona se tradat religioni, & religio acquirat dominium in persona; tamen illud non est, (ut ita dicam) principaliter dominium vtili religioni, præsertim in temporalibus, sicut est dominium serui, sed est principaliter ordinatum ad spirituale bonum, & ideo illa traditio principaliter censetur fieri supremo Pastori. unde non est simile de aliis bonis temporalibus & dominio eorum.

VIII.

Ergo tamen causa iusta, si licet de licentiam.

Probat autem recte illa obiectio, non posse etiam Pontificem licite dare hanc facultatem sine causa iusta, tum quia nec referuare sibi potest quicumque religiosum eximendo illum ab obedientia suorum Prælatorum sine rationabili causa, quia illud non esset in ædificationem, sed in destructionem, tum etiam, quia illa facultas nonnullum nocuum est propriæ religioni; non debet autem fauor vni fieri cum detrimento alterius habentis ius, & possessionem rei sine causa. Tum præterea, quia hæ mutationes ex suo genere sunt odiosæ, & parum vtilis, ut supra visum est, cap. 9. à numero 2. ergo non recte faceret Pontifex illas permittendo sine legitima causa; nam ad illum maximè spectat procurare ut omnia ordinatè fiant. Quæ rationes multo magis probant inferiores Prælatos non posse hanc facultatem dare sine legitima causa, quæ autem illa sit, & an sit eadem respectu omnium, infra dicetur.

IX.

Prælati regulares infra Episcopum quousque vult de, vel licet concedant transiitum ad aliud monasterium eiusdem ordinis.

De aliis verò inferioribus Prælatibus dubium est, an si dent huiusmodi facultatem sine causa legitima valida sit, quod tractari potest, vel de Prælatibus exemptis, vel de Episcopis, quoad monasteria ipsis subiecta. De prioribus Prælatibus dicendum videtur valde posse dare hanc facultatem intra monasteria eiusdem ordinis sibi subiecta, non tamen ad extranea nisi ex legitima causa. Prior pars non habet propriè locum in religionibus in quibus non fit specialis professio pro vno particulari monasterio, sed ab solute pro tota religione; nam in illis clarum est posse Prælatus superiorem mutare ab vna domo in aliam prout iudicauerit expedire, & licet aliquando forte excedat vel imprudenter faciat, constat subditum non solum posse, sed etiam debere obedire, quia illa non est mutatio professionis, sed loci tantum. Procedit ergo illa pars in religionibus ubi professio fit determinatè ad certum monasterium, in quo dicitur filiatio acquiri, ut solent esse Monachales, & in eis interdum fit mutatio tantum localis, ut professus vnus domus mittitur ad habitandum in altera, quod quidem, ut rectè fiat, non debet sine legitima causa fieri, quia per id derogatur, vel iuri religioni, si absque causa inuitus ad id cogatur, vel monasterij, si ipso inuito mittatur. Nihilominus tamen si fiat, factum tenebit, quia illa facultas sufficit, ut ex parte subditi sine peccato id fiat, & similiter ex parte monasterij tam illius à quo recedit, quam alterius ad quod tendit, quia illa solum est mutatio etiam localis, quæ ad rem præsentem non satis est; aliquando ergo fit mutatio, quodammodo in statu, quia fit quoad determinationem professionis, relinquendo filiationem vnius monasterij, & acquirendo in alio, & ad hoc dicimus validam esse licentiam Prælati superioris vtrique monasterio, vel certè licentiam proprii Prælati conuentualis, & voluntariam admissionem alterius; Ratio est, quia in ordine ad Deum supponitur æqualitas, & in ordine ad ipsam religionem non videtur hoc excedere potestatem administrationis Prælati, quantum ad substantiam eius, ut sic dicam; licet in modo, seu prudentia vtendi illa potestate committatur aliquis excessus, quod ita de-

claratur, quia hic non agimus de precepto, seu de coactione, sic enim existimo non posse subditum professum in vno monasterio compelli proficere in alio, quia professio debet esse voluntaria, & obedientiæ votum semper fit iuxta regulam & primam professionem, & per se non obligat ad secundam. Intercedere ergo debet voluntas subditi petentis, vel saltem acceptantis facultatem; ergo Prælato voluntariè illam concedente id sufficit, ut incorporatio ex vi illius facta in alio monasterio valida sit, & hoc est illam facultatem esse validam. Probat consequentia quia Prælatus sufficienter consentit nomine Monasterij cum habeat potestatem administrationis iura eius, nec per hunc transitum censetur ita notabiliter lædi, ut ob eam causam actio irrita sit, quia tota religio est vnum corpus, & ita illa non censetur substantialis mutatio, sed valde accidentalit, in qua totius corporis vtilitas seu commodum conferuatur.

Hoc autem intelligimus ex vi iuris communis, quo tota potestas confertur Abbati, at verò secundum iura specialia talium religionum (quæ consuetudine sunt) sæpe non potest dari talis facultas, sine consensu totius monasterij quando non est transitus ad arctius monasterium. In quo etiam est obseruandum, quod licet vna religio videatur vnus obseruantia, & perfectionis, ex vi institutionis, nihilominus in Monasterijs, vel prouinciis eius potest esse magna inæqualitas, & ideo loquimur de transitu ad æquale monasterium, nam si manifestè sit maioris obseruantia, & arctitudinis, tunc res est euidentior; imò seruata proportionem in eo habet locum doctrina in præcedenti c. tradita, sicut & contrarium si fit laxius applicanda erunt potius, quæ in sequenti dubio à n. 13. dicemus.

Alterà verò pars est, quando transitus futurus est ad aliam religionem omnino distinctam, & tunc videtur sanè non posse Prælatus sine causa legitima dare validam facultatem subdito ad huiusmodi transitum, quia ipse habet potestatem à tota religione, vel à conuentu respectu, nunquam autem religio habuit animum dandi talem potestatem, quia per illam intendit suam conseruationem, & arctiorem perfectionem, non destructionem, aut mutilationem, per illam autem facultatem priuatur tota religio suo membro, & suo iure sine vlla vtilitate, cui supponatur nullam intercedere legitimam causam. Item potestas Prælati regularis non est tanta ut possit alienare rem pretiosam sine vtilitate monasterij, vel causa vrgente, neque etiam, ut possit eximere subditum ab obedientia sua, vel suæ religionis in perpetuum, in quo multum differt à Pontifice, qui potest eximere religiosum ab obedientia totius religionis eius, & per hoc, vel etiam dando illi facultatem transeundi ad aliam religionem, non eximit eum ab obedientia sua. Atque hæc pars videtur communiter recepta ab Innocentio, Panormitano, & alijs supra citatis, qui ad hanc facultatem seu dispensationem requirunt legitimam causam etiam in Episcopo, & quamuis in particulari non declarant, an sit necessaria ad honestatem, vel ad valorem actus, satis indicant hoc secundum, tum quia de Pontifice aliter loquuntur, tum etiam, quia loquuntur de potestate simpliciter, eamque censent non esse sine causa legitima.

Nonnulla tamen dubitatio potest circa hoc esse de Episcopo habente sibi subiecta plura monasteria monialia, v. g. diuersarum quidem professionum seu regularium, æqualis tamen perfectionis, an possit concedere facultatem transeundi ab vno ad aliud sine speciali causa, sed solum ut complaceat tali personæ, vel esto non possit licitè (vere vera non potest nisi aliqua ratio diuini obsequij intercedat) sed potest nisi aliqua ratio diuini obsequij intercedat, in eo enim factum nihilominus teneat si id faciat, in eo enim videtur

videtur esse specialis ratio, ut factum teneat, quia est superior utriusque monasterio, & ita potest sibi referuare totum ius, seu subiectionem talis personæ; ergo & illi concedere, ut in alio monasterio, sub sua obedientia militet, sicut in Pontifice argumentabatur; nam cum proportionem videtur procedere ratio. Nihilominus non videtur hoc Episcopo concedendum, quia videtur actus supremæ potestatis; talis enim mutatio, per se est contra ius commune, & ideo dispensatio quæ circa illam fit, à quocunque inferiore sine legitima causa est nulla; ergo quidquid virtute illius fit est inualidum. Confirmatur, quia aliis peioris conditionis esset monasterium subiectum Episcopo, quam Prælato regulari. Denique nulla est sufficiens ratio, cur concedamus Episcopo hanc potestatem, quæ ad ordinarium regimen monasterij necessaria non est, & nullibi inuenitur concessa, nec consuetudine recepta. Nec satis est, quod ipse non se priuet, nec suam sedem subiectione talis personæ, quia potestas non est illi data propter ipsum sed propter monasterium, & ideo non extenditur ad actum de se perniciosum monasterio, & sine causa legitima facta. Tandem verò inquiri hic posset, quæ sit censenda causa legitima, sed hoc explicabimus in sequenti puncto.

An ex qua facultate liceat transitus ad religionem laxiorem.

XIII. *Transit*
Iam ergo videndum est de transitu ad laxiorem religionem, de quo primum est certum, etiam iure communi Ecclesiastico non esse licitum, sine dispensatione legitima. Patet, quia de se est contra votum, & contra pactum cum religione initum, ut ex prædictis constat, & nullum est ius quod talem licentiam præbeat, ideoque, quantumvis rationabilis causa intercedere videatur, nunquam id licet propria auctoritate, quia commutatio voti in minus præter causam requirit potestatem, ut supra tract. 6. de voto visum est, & ita hic sentit D. Thom. dicta quæst. 189. quem omnes sequuntur. Secundò est certum ex legitima dispensatione hunc transitum esse licitum, quia ius commune illi non repugnat, nec potest, quia ipsamet dispensatio derogat iuri communi, & præualet contra illum si legitima sit, alias in ipsismet terminis inuolueretur repugnantia. Tertiò est certum, hanc dispensationem à quocunque detur, requirere causam rationabilem, ut licet detur. Hoc à fortiori patet ex dictis de transitu ad æqualem, de quo hæcenus, & patebit amplius ex dicendis.

XIV. *Papa licet*
Difficultas verò est primum, an hæc facultas data à Summo Pontifice, sine causa rationabili valida sit. Glossa enim in cap. cum singula. de præbend. in 6. sentit de licentia Papæ posse hunc transitum fieri sine causa, quamvis secus sit in inferioribus Prælatibus, sed ut rectè dixit Panorm. in dicto cap. non est. de regul. hoc ad summum est verum quoad forum Ecclesiæ, non quoad Deum; quod significauit similis Glossa in cap. non est. verb. adimplere de voto. Dico ergo facultatem Papæ sine causa datam non esse ita validam ut religiosus possit tuta conscientia in virtute illius transire ad laxiorem religionem; ita sentit Nauar. dict. Comment. 4. numero 10. & probatur, quia illa est commutatio voti de meliori bono in minus bonum, sed talis commutatio sine causa legitima est iniqua contra ius diuinum & naturalem; ergo licentia ad talem commutationem faciendam non potest esse valida. Sed quæri ulterius potest, an professio tunc facta in laxiori religione, etiam male fiat, nihilominus valida sit; nã hæc duo simul esse non repugnat, quando nullum intercedit decretum irritans: in præfenti autem nullam esse Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

videtur. Imò Pontifex ipse, qui est super omnia decreta, assit illi professioni per talem dispensationem, & illam acceptat per monasterium, seu monasterium in virtute eius, ergo cum ibi intercedat voluntaria traditio, & Ecclesiæ acceptatio, erit valida professio. Neque obstat potest ius prioris monasterij, quia Pontifex illi celsit, quod quantum ad hanc partem, validè facere potuit, iuxta superius dicta.

Respondeo nihilominus probabilius videri illam professionem ipso facto irritam esse, non tam humano, quàm diuino iure naturali; Probatur, quia si vota in professione emissa sunt inualida, & obligationem non inducunt, nec professio valida esse potest, quia substantia eius principaliter in votis consistit, sed vota illa sunt inualida, & nulla, & non obligant; ergo etiam professio est nulla. Minor probatur, quia votum secundum, factum contra primum melius est nullum, quia est de re iniqua; est autem huiusmodi posterius votum, siue quis explicite voueat, non seruare, quod Deo promissit, siue voueat facere aliquid repugnans priori obligationi, ut si Monialis quæ vouit clausuram, voueat visitare externam Ecclesiam: talia autem sunt vota in laxiori professione facta, quod maxime cerni potest in voto paupertatis, & obedientiæ; nam in obligatione castitatis, quædam æqualitas est in omnibus. Materia autem paupertatis strictior est in vna religione quàm in alia, qui ergo vouet paupertatem laxiorem, vel intendit deobligari à priori stricta paupertate, & sic vouet contra perfectius votum, vel intendit seruare nihilominus priorem paupertatem, & hoc repugnat secundæ professioni. Multo autem euidentius cernitur hæc repugnantia in voto obedientiæ. Tum quia ad illud reducit tota obseruantia asperitatum regulæ, ad quam vel obligatur religiosus, vel saltem potest obligari per huiusmodi votum; tum etiam quia promittit obedientiam diuersis Prælatibus, & nemo potest duobus dominis seruire. Prior autem obedientia erat perfectior, ut supponitur. Unde licet in paupertate esset æqualitas, imò licet in materia eius excederet secunda religio, illa repugnantia in voto obedientiæ sufficeret ad annullandam posteriorem professionem, quia supponimus priorem religionem, licet excedatur in paupertate, esse simpliciter perfectiorem, quod esse non potest, nisi propter excessum in materia voti obedientiæ, ut explicatum est. Præcipuum enim votum in professione religiosa est obedientiæ, & ideo si illud repugnat meliori bono, non potest professio esse valida. Eo vel maxime, quod propter connexionem, quam habent talia vota in tali professione, si vnum eorum inualidum est ex natura rei, etiam reliqua. Et eadem ratione inualida est traditio quæ fit religioni, quia non fit nisi ut annexa & coniuncta huiusmodi votis, & in ordine ad eorum obseruationem, per quod responsum est ad rationem dubitandi in contrarium posita.

Ex quibus à fortiori concluditur, non posse Episcopum, vel quemlibet inferiorem Prælatum, licet aut validè hanc licentiam dare, sine legitima causa. Superest verò inquirendum, an saltem possit cum causa legitima, vel hæc facultas sit soli Papæ referuata. In qua re communis sententia esse videtur, Episcopum posse dispensare. Teneo Innocentius in cap. dilectus. de temp. ordin. numero 3. & in dicto cap. vltimo de renuntiatione, sequitur Panormitanus, in dicto cap. non est. de regular. num. 6. Syluester verb. religio 4. quæst. 2. qui bene aduertit hoc esse intelligendum respectiue scilicet, de proprio Episcopo respectu religiosorum sibi subditorum, vel de Prælatibus habentibus iurisdictionem Episcopalem respectu exemptorum, & de illis respectiue scilicet de vnoquoque respectu suorum subditorum, & idè sequitur

XV.

Oppositum
Eius pro-
batum, tum
quoad vota
Deo facta:

Tum quoad
traditionem
factam reli-
gioni laxio-
ri.

XVI.

Facultatem
eius causa
datam à
Prælatu in-
f. à Papam
licet, quidam
putant.

sequitur Nauar. dicto Comment. 4. numero 11. Ad hoc autem probandum Innocentius præter cap. qui vere 16. q. 1. (quod nihil probat, vt supra vidimus, quia solum in genere dicit monachos debere esse subiectos Episcopis) adducit cap. significatum. de regular. sed ibi solum scribit Pontifex ad quandam Episcopum, tum ad aliam religionem transire compellat, vbi Glossa exponit ad aliam professionem eiusdem, vel maioris religionis. Panormit. autem ibi rectè aduertit, quoniam textus indistinctè loquitur, indicare professionem, de qua ibi est sermo, scilicet tacitè factam à puero oblato, vel recepto ab infanzia, per delationem habitus, vsque ad annos pubertatis; illam, inquam, solum obligasse ad religionem in genere, iuxta cap. constitutione m. de regul. in 6. Et ita nihil probat. Ipse ergo Panormit. adducit alia duo iura; vnum est in cap. non cogantur d. 41. aliud est cap. non mediocriter. de consecratione dist. 5. sed in eis solum continetur sententia quadam D. August. & D. Hieron. quibus docent tractationem corporis quoad austeritatem, & viuendi modum accommodandam esse vniuscuiusque fragilitati; hinc tamen solum colligitur ex hoc capite oriri posse iustā causam huius dispensationis, quod verum est, vt statim declarabimus. Ex hoc autem non satis probatur esse in Episcopis potestatem ad dandam hanc dispensationem, quod nunc inquirimus. Quocirca non videtur hoc posse probari positum ex iure, nam canon alius, quem Innocentius adducit supra à nobis explicatus est; fundanda ergo videtur illa sententia, solum in hoc, quod talis dispensatio nullibi legitur Papæ reservata, & ideo censenda est Episcopo commissa.

XVII.

Contrariam sententiam tenuit expressè Glossa in c. cum singula. §. prohibemus. verb. Canonice. de præbend. in 6. vbi dicit solum Papam dispensare. Tenet etiam Socinus consil. 270. quem refert & sequitur Rebuffus. Idem tenet Rebuffus in practica p. 1. tit. de translatione monachorum numer. 9. qui tamen addit in numero 10. si causa exigeret celeritatem, tunc sufficere dispensationem Episcopi, & ita interpretatur sententiam Innocentij in d. cap. finali. de renuntiatio. & in c. dilectus. sed reuera non iuxta mentem eius. Illam verò limitationem ex Antonino refert Panormit. in dicto cap. non est. de regular. Dixit enim Episcopum tantum posse hoc facere, quando est periculum in mora accedendi ad Pontificem, quæ exceptio generalis est, in aliis dispensationibus reservatis Papæ, quæ habent instantem, & euidentem necessitatem; ergo sentit ordinario iure hanc dispensationem esse reservatam Papæ. Tenet etiam Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 4. qui etiam rigorosius loquitur dicens solum Papam posse dispensare in transitu etiam ad æqualem, sed de hoc iam dictum est.

XVIII.

Ratio pro hac sententia esse potest, quia Episcopus in huiusmodi dispensationibus non potest quidquid ei non prohibetur, sed solum quod ei conceditur. Hoc autem non est ei, concessum in aliquo Canone, vt dictum est; ergo. Maior in tom. de censuris, & tomo 2. tractando de dispensatione voti, & in materia de legibus fuisse tractata est, & eam admittit expressè Innocentius in dicto cap. dilectus, & sumitur ex cap. propositum. de concessione Præbendæ, & ex Clement. ne Romani. de electione. Nunc autem declaratur exemplis ad rem præsentem pertinentibus, aliis etiam posset Episcopus dispensare cum religioso, vt ad vitam clerici secularis transeat, quæ laxior est; tamen in ea possunt seruari tria substantialia vota; quia hoc nullibi inuenitur prohibitum, aut Papæ reservatum. consequens est contra communem consuetudinem Ecclesiæ: Imò etiam sequitur posse Episcopum dispensare cum religioso in alijs votis, relicta solum perpetua continentia, quia

de solo voto castitatis constat factam esse prohibitionem Episcopo; ergo ex illa negatione prohibitionis, seu reservationis, non sumitur regula iustitiae, ergo oportet querere positivam concessionem, alias non potest cum fundamento attribui potestas Episcopo. Confirmatur, nam hæc dispensatio inuoluit aliqua contra ius commune: primum quod religiosus dimittat suum habitum, quod ius simpliciter prohibet. Deinde si sit monialis, quod excusat extra claustrum in casu à iure non concesso, & similia, sed Episcopus non potest dispensare in iure communi, nisi in rebus ordinariis, & quæ frequenter occurrunt, vel quæ specialiter conceduntur, aut consuetudine constant. Hic autem transitus ad laxiorem non potest dici res ordinaria, aut cuius necessitas frequens sit, imò est res valde grauis, cuius necessitas raro occurrit, & de qua merito videatur sedes Apostolica consulenda.

Præterea, licet olim quando immediata iurisdicatio in religiosos tota erat in Episcopis, haberent fortè ipsi hanc potestatem, nunc considerato præfenti statu religionis vix videtur posse fieri huiusmodi dispensatio Papæ. Primum fit ventisimile, quia Episcopi tunc approbant religiones, quod maximum esse videtur, nam consequenter poterant illas reformare, aut si necesse esset mutare, vel collere, ergo multò facilius poterant religiosum ad laxiorem mutare. Denique tota gubernatio religionum apud ipsos erat, sub qua multa grauiora comprehendebantur, ergo non est cur putemus hæc potestatem potius quam alijs caruisse. Altera pars declaratur, quia si nunc loquamur de religiosi exemptis, clarum est, non posse ordinarios Episcopos eis dispensare, quia non sunt ei subditi, unde neque in alijs votis, aut præceptis cum eis dispensare possunt. Prælati autem regulares, quatinus habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, non videntur tantam habere iurisdictionem, vt possint saltem ex parte, in votis substantialibus religionis dispensare, quod fit per licentiam ad huiusmodi transitum. Antecedens patet, quia illa vota sunt quasi fundamentum, quod necessariò supponitur ad potestatem talium Prælatorum, ergo non extenditur potestas ad immutandum illud. Confirmatur, nam ob hanc causam non potest Prælati religionis irritare votum subditi transeundi ad arctiorem religionem, quia eius potestas non extenditur extra ea, quæ continent ad talem statum, ergo eadem ratione non potest concedere transitum ad laxiorem. Denique potestas, quæ olim erat in Episcopis circa religiosos, non est tota translata ad Prælatos exemptos, quia ipsi non approbant religionem, vel aliquod simile, tum etiam, quia huiusmodi religiones sunt specialiori modo sub protectione & gubernatione Papæ, quam olim essent antiqui religiosi. Vnde etiam si loquamur de religiosi, qui nunc sunt subditi Episcopis, non est eadem ratio potestatis Episcoporum in ipsos, quæ antiquitus erat, nam dispositiones iuris canonici, quæ nunc sunt, comprehendunt regulares etiam subiectos Episcopis, & ideo in his, quæ sunt contra Canones, non possunt cum illis dispensare, nisi vbi constitit illis esse concessum; transire autem ad laxiorem religionem, est specialiter per canones prohibitum, c. sane. de regular. cum similibus.

Inter has sententias hæc posterior videtur mihi verior ex vi iuris communis, quamvis prior sit prædictæ probabilis propter authoritatem Innocentij Hostiens. Ioannis Andree, & Panormitani. Et quia in dicto cap. significatum. probabiliter fundatur, quia Pontifex indistinctè ait, ad aliam religionem, & ibi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus, & ibi interueniebat rationabilis causa dispensandi, etiam ad laxiorem, propter religionis irreflexum

in tenera ætate, unde videtur sumi argumentum ad alios casus similes, quando legitima causa interuenit. Facile etiam possunt congruentiæ adduci ad hanc partem confirmandam, quia est fauorabilis, & iuxta hominum fragilitatem, & occasiones, non ita raro necessaria. Maxime autem fiet probabilis si consuetudo illi fauet, quia in his rebus plurimum potest; sed de illa mihi non constat, & verior contrarium potius esse in visu.

XXI. Superest vt breuiter explicemus, quæ sit causa huius dispensationis: de qua dicendum est, non esse aliquo iure præscriptam, & ideo prudenti arbitrio dispensantis relinquit. Solum ergo adnotare possumus hanc causam posse respicere, vel commodum religiosi tantum, vel religionis à qua transfertur, vel eius ad quam transit. Et quidem si omnium utilitas concurrat, erit consummatissima causa, vt si religiosus sit utilis religioni ad quam tendit, & alteri à qua redit, potius sit onerosus, quia fortè non est utilis ad ministeria eius, & est aptus ad canendum in choro, quod alia religio magis proficitur, & ipsi etiam religioso speratur forte utilius in eo vitæ genere occupari, licet aliqui ex suo genere minus austerum, aut perfectum sit.

XXII. Quando autem hæc omnia simul concurrere non possunt, primum regulariter considerandum est spirituale commodum religiosi, quacunque enim ratione prudenter speretur futurum esse maius, sufficit ad iustam causam dispensationis, quia per religiosam vitam est hoc per se primum, ac proximum intentum, & ideo D. Tho. dist. q. 189. art. 8. hanc ferè posuit vt vnicam causam huius dispensationis. Significat autem necessarium esse, vt procedat ex infirmitate vel debilitate personæ. Intelligendum autem existimo de infirmitate, & debilitate, non tantum corporis, sed etiam animi, quia prouidentia Prælati vtrique debet prouidere, & ad maius Dei obsequium attendere. Ita etiam interdum expedit quando experientia docuit non solum ex pura malitia, vel prauo habitu, sed veluti ex innata conditione habere aliquem quandam ineptitudinem ad talem statum, vel ingentem difficultatem in portandis oneribus eius, quam ante professionem satis prospectam non habuit. Ad quod etiam iuuare potest emississe professionem in tenera ætate, quia solet multum postea natura mutari, vel certè dignosci. Addi etiam potest, si sufficit dispensatio Prælati circa onera religionis, non esse facile procedendum ad dispensandum in transitu, nisi vel illemodi modus viuendi cum dispensationibus, alijs odiosus sit, vel ipsimet religioso nimis molestus. nam hoc ipsum multum impedire solet spirituale profectum; qui semper præ oculis habendus est. Vnde quando intercedit hæc ratio maioris boni spiritualis ipsius religiosi, non obstat etiam si aliquod onus, vel incommodum monasterij intercedat; nam si loquamur de monasterio ad quod fit transitus, nihil huiusmodi in eo consideratur, quia voluntariè est admissum talem personam; hanc enim conditionem omnia iura, & indulta in primis postulant, & ideo ipsa religio debet sibi consulere, & de utilitate, vel onere personæ iudicare, qualiscunque enim illa sit, volenti non fit iniuria; & ideo ex hac parte non potest dispensatio esse iniusta. Nisi per illam cogatur alia religio talem personam suscipere, quod solus Pontifex de plenitudine potestatis facere potest; ordinariè autem non facit, neque expedit fieri, sine grauissima causa. Respectu autem ipsa religio magis proficitur non consideratur incommodum eius, quia illud ad summum esse potest in re temporali, vel externa; tenetur autem ipsa religio magis procurare spirituale bonum religiosi, quam huiusmodi commodum suum. Præterquam quod, simpliciter loquendo, vix potest esse commodum religioni habere intra se religiosum, qui iuxta statum, & perfectionem eius non possit perfectè viuere.

Aliquando verò contingit transitum non esse in maiorem utilitatem spiritualem religiosi, cedere tamen in utilitatem religionis à qua fit transitus, & tunc vix potest causa esse rationabilis; aliquando tamen esse poterit si multa concurrant. Primum est, vt ipsa persona religiosa saltem, non exponatur periculo morali detrimenti spiritualis, quia hoc repugnat professioni, & obligationi eius, & ordini charitatis; oportet ergo, vt licet maior profectus non speretur, saltem non timeatur defectus alicuius momenti, quod facile sperari poterit, si persona sit adeò religiosa, vt plus soleat operari, quam ex obligatione regulæ teneatur. Deinde necessarium est moraliter loquendo, vt religio à qua recedendum est, cedat iuri suo, quod habet maximum, quando transitus non est necessarius propter ipsum religiosum; nam si ipsimet religioni commodum est, talem religiosum dimittere, quia licet sit probus, non tamen est sibi utilis, vel ad suum finem accommodatus, oportet, vt ipsamet religio huiusmodi utilitatem cognoscat, & velit, quia non fit beneficium inuito, maxime cum diminutione suorum bonorum.

Si autem utilitas est tantum alterius monasterij ad quem fit transitus, multo magis est necessarius consensus proprii monasterij, quia non potest vnus dirari ex bonis alterius illo inuito. Atque hoc procedit non solum in transitu ad laxiorem, sed etiam ad æqualem religionem; nam procedit eadem ratio. Imò existimo in huiusmodi casibus, quando causa non ex parte religiosi, sed ex parte alterius religionis consideratur, solum Pontificem posse dare huiusmodi dispensationem, præsertim si transitus fit ad laxiorem, & illa causa est valde extrinseca ad obligationem voti, pertinetque ad Prælatum habentem Superiorem prouidentiam, & gubernationem vtriusque religionis. Vnde tunc etiam magis vrgent omnes rationes in superioribus factæ. Præter has causas possunt aliæ excogitari extrinsecæ, & accidentariæ, vt sunt necessitas subueniendi parentibus si possit, naturalis illa obligatio impleri in religione minus stricta quam sit propria. Item si quis patitur iniustissimam persecutionem, & similes, quas omitto, quia generales sunt, & tot modis variari possunt, vt interdum etiam liceat, in seculo ob similem causam remanere cum debita facultate.

XXIII. Quid quando in iuramento solum commodum religionis ad quam transitum.

XXIV. Quid quando est commodum tantum religionis ad quam transitum.

C A P V T XII.

An spectato iure particulari, seu indultis religionum liceat transitus ad alteram religionem.

Vltimò pro tertio principali, quod initio capituli 8. proponebatur, dicendum est, in vnaquaque religione, præter ius commune spectanda esse specialia privilegia, & indulta, & illa esse seruanda. Declaratur, nam multa emanarunt Apostolica indulta in fauorem religionum, quibus hic transitus prohibitus est, vel simpliciter, vel cum aliqua limitatione, & imprimis Pius V. sua constitutione 91. Quacunque, videtur generaliter hunc transitum prohibere sine licentia à Superioribus obtemperata. nam prohibet ne volentes transire recipiantur, etiam si laxiorem professi fuerint. Veruntamen in illa constitutione solum irritantur privilegia concessa religionibus, aut quibuscunque pijs locis aut Prælatibus, &c. præter iuris communis dispositionem.

I. Preponitur indultus, ne primum vetans recedat per alienos religiosos.